

Διδασκαλία της Καθολικής Εκκλησίας

Τα 4 Ευαγγέλια

Γιατί είναι η καρδιά της χριστιανικής πίστης;

Τι σημαίνει «Ευαγγέλιο»:

«Ευαγγέλιο» είναι σύνθετη λέξη (ευ-αγγελία) και σημαίνει: καλή είδηση, χαρμόσυνη είδηση. Αυτή η χαρμόσυνη είδηση αφορά τη ζωή και το κήρυγμα του Ιησού Χριστού, του Μονογε-νής Υιού του Θεού που έγινε άνθρωπος.

Πόσα και ποια είναι τα Ευαγγέλια:

Είναι 4: το Ευαγγέλιο του Ματθαίου (Μτ), του Μάρκου (Μκ), του Λουκά (Λκ), του Ιωάννη (Ιω). Αυτά αποτελούν μέρος της Αγίας Γραφής και ιδιαίτερα της Καινής Διαθήκης. Ανήκουν λοιπόν στον «κανόνα των Γραφών», δηλαδή στον πλήρη κα-τάλογο των ιερών γραπτών, τα οποία ξεχώρισε η Εκκλησία με βάση την Αποστολική παράδοση. Αυτός ο κανόνας περιλαμ-βάνει 46 κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης και 27 της Καινής Δια-θήκης (Σύνοψη της Κατήχησης της Καθολικής Εκκλησίας = Σύνοψη, αρ.20).

Πότε γράφτηκαν:

Τα 4 Ευαγγέλια γράφτηκαν μεταξύ των ετών 60 και 100 με-τά Χριστό.

Γιατί είναι μόνο 4:

Επειδή η Αποστολική Παράδοση έκανε την Εκκλησία να διακρίνει ότι αυτά τα 4 και μόνο αυτά τα 4 Ευαγγέλια έπρεπε να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των Ιερών Βιβλίων.

Τι είναι η Αποστολική Παράδοση:

Είναι η ολοκληρωμένη μετάδοση του μηνύματος του Χριστού, από τις αρχές του χριστιανισμού μέχρι σήμερα, μέσω του κηρύγματος, της μαρτυρίας, των θεσμών, της λατρείας, των εμπνευσμένων κειμένων. Οι Απόστολοι μετέδωσαν στους Διαδόχους των, τους Επισκόπους, και μέσω αυτών σε όλες τις γενεές μέχρι το τέλος των καιρών, όσα παρέλαβαν από το Χριστό και έμαθαν από το Άγιο Πνεύμα.

Με ποιους τρόπους πραγματοποιείται η Αποστολική Παράδοση;

Με δύο τρόπους: με τη ζωντανή μετάδοση του Λόγου του Θεού (που λέγεται και απλά παράδοση), και με την Αγία Γραφή, που είναι η ίδια η εξαγγελία της σωτηρίας γραμμένη.

Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στην Παράδοση και την Αγία Γραφή;

Η Παράδοση και η Αγία Γραφή είναι στενά δεμένες και επικοινωνούν μεταξύ τους. Και οι δυο καθιστούν παρόν και γόνιμο μέσα στην Εκκλησία το μυστήριο του Χριστού και αναβλύζουν από την ίδια θεϊκή πηγή: αποτελούν μία και μόνο παρακαταθήκη της πίστεως, από την οποία η Εκκλησία αντλεί τη βεβαιότητά της για όλες τις αλήθειες που έχουν αποκαλυφθεί.

Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στην Αγία Γραφή, την Παράδοση και το Αυθεντικό Διδακτικό Σώμα της Εκκλησίας;

«Είναι τόσο στενά ενωμένα μεταξύ τους, ώστε κανένα από αυτά δεν υπάρχει χωρίς τα άλλα. Και τα τρία μαζί συμβάλλουν αποτελεσματικά, το καθένα με τον τρόπο του, κάτω από την ενέργεια του Αγ. Πνεύματος, στη σωτηρία των ανθρώπων» (Σύνοψη, 12-14. 17).

Τι γνωρίζουμε για τους συγγραφείς των 4 Ευαγγελίων;

Σύμφωνα με την Παράδοση, για τους συγγραφείς των 4 Ευαγγελίων γνωρίζουμε ότι:

- Ο Μάρκος: συχνά ταυτίζεται με τον «νεαρό που ήταν τυλιγμένος με ένα σεντόνι» και προσπάθησε να ακολουθήσει τον Ιησού μετά τη σύλληψή του (Μκ.14,51-52). Έπειτα έγινε μαθη-

τής του Αγ. Πέτρου, ακολούθησε και τον Αγ. Παύλο σε ένα από τα αποστολικά του ταξίδια.

- Ο Ματθαίος: ήταν ένας από τους αποστόλους, ονομαζόταν και Λεβί. Ήταν τελώνης, δηλαδή εισπράκτορας των φόρων. Ο Ιησούς τον κάλεσε ενώ καθόταν στο ταμείο.

- Ο Λουκάς: μαθητής του Αγ. Παύλου, τον ακολούθησε σε μερικά ταξίδια του. Θεωρείται επίσης ως ο συγγραφέας των Πράξεων των Αποστόλων. Ήταν γιατρός, μάλλον στην Αντιόχεια. Σύμφωνα με την παράδοση, ζωγράφισε και τη μορφή της Παναγίας.

- Ο Ιωάννης: ήταν ένας από τους Αποστόλους, τους πιο κοντινούς στον Ιησού. Στο Ευαγγέλιό του συχνά υποδεικνύει τον εαυτό του με την έκφραση «ο μαθητής που αγαπούσε ο Ιησούς». Θεωρείται επίσης συγγραφέας τριών Αποστολικών Επιστολών και της Αποκάλυψης.

Ποια είναι η σπουδαιότητα των Ευαγγελίων για τους χριστιανούς;

«Τα 4 Ευαγγέλια, επειδή είναι η κυριότερη μαρτυρία για τη ζωή και τη διδασκαλία του Ιησού, αποτελούν την καρδιά όλων των Γραφών και κατέχουν μοναδική θέση στην Εκκλησία» (Σύνοψη, 22).

Πώς διαμορφώθηκαν τα Ευαγγέλια;

Στη διαμόρφωση των Ευαγγελίων μπορούμε να διακρίνομε τρία στάδια:

1) Η ζωή και η διδασκαλία του Ιησού: Ο Ιησούς δεν άφησε τίποτα γραπτό. Εκείνος κήρυξε και δίδαξε, διάλεξε και μόρφωσε μαθητές, ιδιαίτερα τους Δώδεκα Αποστόλους. Αυτοί άκουγαν επί τρία χρόνια το λόγο του. Πρέπει να τονίσομε σ' αυτό το θέμα ότι η ανάγκη να κηρύττει και να διδάσκει κανείς από μνήμης ήταν μια σταθερή συνήθεια εκείνης της εποχής και προέρχεται από το γεγονός ότι η γραφή δεν συνηθιζόταν υπό ομαλές συνθήκες.

2) Η προφορική παράδοση: «Οι Απόστολοι μετά την Ανάληψη του Κυρίου, μετέδωσαν στους ακροατές τους αυτά που Εκείνος είχε πει και κάνει, με εκείνη την πληρέστερη κατανόηση που απολάμβαναν, μετά τη διδασκαλία που έλαβαν από τα

ένδοξα γεγονότα του Χριστού και φωτισμένοι από το φως του Πνεύματος της αλήθειας» (Β' Σύν. Βατικανού, Dei Verbum, 19). Έτσι, οι Απόστολοι εφάρμοσαν όσα τους είπε, όσα τους είχε παραγγείλει ο Ιησούς: «Πηγαίνετε και διδάξετε όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος» (Μτ.28,19). Εκπληρώνοντας λοιπόν αυτή την εντολή του Χριστού, ανήγγειλαν προφορικά τα επεισόδια στα οποία υπήρξαν μάρτυρες κατά τη διάρκεια της ζωής τους με τον Ιησού, επαναλαμβάνοντας, ιδιαίτερα σε όσους δεν τον είχαν γνωρίσει, τα λόγια του και τη διδασκαλία του. Έτσι, αργά-αργά οι αναμνήσεις και οι διηγήσεις για τον Ιησού, αλλά και τα λόγια και τα θαύματά του, που μεταδίδονταν σταθερά και πιστά, έλαβαν μια λογοτεχνική μορφή πολύ συγκεκριμένη. Για παράδειγμα, ήδη αμέσως μετά το Θάνατο και την Ανάσταση του Ιησού, επομένως γύρω στο έτος 40 μ.Χ., η Εκκλησία έψελνε με εκείνον τον περίφημο ύμνο που περιέχει η επιστολή του Αγ. Παύλου προς τους Φιλιππησίους: «Ο Χριστός Ιησούς, αν και είχε τη θεϊκή φύση, δεν θεώρησε ζηλότυπα ως θησαυρό την ισότητά του με το Θεό» (Φιλ.2,6).

Σχετικά με αυτό το κήρυγμα πρέπει να επισημάνουμε ότι:

- η χριστιανική κοινότητα δεν δημιουργεί το περιεχόμενο του κηρύγματος, αλλά επεξεργάζεται λογοτεχνικά το είδος,
- αυτό το περιεχόμενο βασίζεται στην αυθεντική μαρτυρία των αυτοπτών μαρτύρων,
- και ελέγχεται αυστηρά από την αποστολική κοινότητα της Ιερουσαλήμ, η οποία έχει τη μέριμνα και την πεποίθηση ότι είναι πιστή στη μνήμη του Ιησού.

3) Τα γραπτά Ευαγγέλια. Οι διδασκαλίες των Αποστόλων περί του Ιησού δεν παρέμειναν απλή προφορική διδασκαλία, αλλά πολύ γρήγορα, βαθμιαία, άρχισαν να γράφονται. Και αυτό συνέβη μεταξύ των ετών 60 και 100 μ. Χ. «Οι ιεροί συγγραφείς έγραψαν τα τέσσερα Ευαγγέλια, επιλέγοντας ορισμένα πράγματα ανάμεσα στα πολλά που μεταδόθηκαν προφορικά ή και γραπτά, συντάσσοντας μια σύνθεση των υπόλοιπων ή εξηγώντας τα αναφορικά με την κατάσταση των Εκκλησιών, διατηρώντας τέλος τον κηρυγματικό χαρακτήρα, πάντοτε όμως με τρόπο που να αναφέρουν για τον Ιησού με ειλικρίνεια πράγματα αληθινά» (Β' Σύνοδος Βατικανού, Dei Verbum, 19).

Ο λόγος, για τον οποίο κατέγραψαν όσα ανήγγειλαν προφορικά, είναι ορισμένες ανάγκες των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων:

- οι **ιεροτελεστίες**: για τη θεία λατρεία χρειάζεται να διαβαστούν κείμενα.

- η **κατήχηση**, η μόρφωση των πιστών: οι κατηχητές είχαν ανάγκη από κείμενα αναφοράς, πάνω στα οποία να στηρίζουν τη διδασκαλία τους.

- η **ιεραποστολική δραστηριότητα** προς όσους δεν πιστεύουν ακόμη, για την οποία χρειαζόταν να έχουν στα χέρια τους τουλάχιστο ένα βοήθημα για τη διδασκαλία και τα σημαντικά λόγια που είπε ο Ιησούς.

- ο προσδιορισμός της έμπρακτης **ηθικής συμπεριφοράς** των χριστιανών στη συνάντηση με διαφορετικές κουλτούρες και τρόπους ζωής.

- η **υπεράσπιση** κατά των κατηγοριών, συκοφαντιών και παρανοήσεων, που υφίσταντο οι κοινότητες τόσο εκ μέρους των εβραίων όσο και των εθνικών (ειδωλολατρών).

- Όλα έγιναν με την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος, όπως είχε διαβεβαιώσει ο ίδιος ο Ιησούς κατά την επίγεια ζωή του: «Αυτά σας τα είπα όσο ήμουν ακόμη μαζί σας. Αλλά ο Παράκλητος, το Άγιο Πνεύμα που θα στείλει ο Πατέρας στο όνομά μου, εκείνος θα σας διδάξει τα πάντα και θα σας θυμίσει όλα όσα σας είπα» (Ιω.4,25-26). «Εκείνος θα δοξάσει εμένα, διότι θα πάρει από το δικό μου και θα σας αναγγείλει» (Ιω.16,14).

Πώς μεταδίδονται τα Ευαγγέλια ανά τους αιώνες:

Υπάρχει κυρίως η χειρόγραφη μετάδοση (από το 60 μ.Χ.) στην ελληνική βιβλική γλώσσα (ένα είδος λαϊκής ελληνικής γλώσσας, κοινής εκείνη την εποχή). Τα αρχαιότερα χειρόγραφα των Ευαγγελίων, αλλά και όλης της Καινής Διαθήκης, έφθασαν ως εμάς στα ελληνικά. Έπειτα, κατά τον 2^ο-3^ο αιώνα, τα Ευαγγέλια μεταφράζονται από τα ελληνικά σε άλλες γλώσσες, και κατόπιν με την ανακάλυψη της τυπογραφίας (από το 1516) αρχίζει η τυπογραφική μετάδοση.

Τα Ευαγγέλια έχουν Αποστολική προέλευση:

Η Εκκλησία βεβαιώνει, ως δεδομένο της πίστεως, ότι τα Ευαγγέλια προέρχονται από τους Αποστόλους. «Η Εκκλησία παντού και πάντοτε θεωρούσε και θεωρεί ότι τα 4 Ευαγγέλια προέρχονται από τους Αποστόλους. Πράγματι, αυτό που κήρυξαν οι Απόστολοι με εντολή του Χριστού, έπειτα, με έμπνευση του Αγίου Πνεύματος, μεταδόθηκε γραπτά από τους ίδιους και από ανθρώπους του κύκλου τους, ως θεμέλιο της πίστεως» (Β' Σύνοδος του Βατικανού, Dei Verbum, 18).

Με ποια έννοια τα Ευαγγέλια είναι ιστορικά:

- Τα Ευαγγέλια είναι ιστορικά, με την έννοια ότι αναφέρουν με πιστότητα τα έργα και τα λόγια του Ιησού, μέσα από το φως του Θανάτου και της Αναστάσεώς του, με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος. «Η Αγία Μητέρα Εκκλησία θεωρούσε και θεωρεί σταθερά, αποφασιστικά και αταλάντευτα, ότι τα πιο πάνω 4 Ευαγγέλια, την ιστορικότητα των οποίων βεβαιώνει χωρίς κανένα δισταγμό, μεταδίδουν πιστά όσα ο Ιησούς, ο Υιός του Θεού, κατά τη διάρκεια της ζωής του μεταξύ των ανθρώπων, πραγματικά έπραξε και δίδαξε για την αιώνια σωτηρία τους, μέχρι την ημέρα κατά την οποία αναλήφθηκε στον ουρανό» (Β' Σύνοδος Βατικανού, Dei Verbum, 19).

- Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι τα Ευαγγέλια γράφτηκαν σε ιστορική περίοδο (τον 1^ο αιώνα μετά Χριστό), κατά την οποία:

- οι Απόστολοι και πολλοί άνθρωποι, που είχαν γνωρίσει, ακούσει και ζήσει με τον Ιησού,

- αλλά και πρόσωπα που είχαν γνωρίσει και ζήσει με τους Αποστόλους, ήταν ακόμη ζωντανοί, και γι' αυτό ήταν σε θέση να διαπιστώσουν αν, όσα κηρύπτονταν και γράφονταν, ανταποκρίνονταν στην αλήθεια ή όχι. Δεν πρέπει επίσης να λησμονούμε ότι πολλοί άνθρωποι δέχτηκαν το μαρτύριο παρά να απαρηνηθούν την πιστότητά τους στο Χριστό (βλέπε για παράδειγμα το διωγμό που υπέστησαν πολλοί χριστιανοί το έτος 64 μ.Χ. εξαιτίας του Νέρωνα).

- Ως εγγύηση της ιστορικότητας των γεγονότων αυτών καθ'αυτών, υπάρχουν επίσης διάφορα συμπληρωματικά κριτήρια (όπως το κριτήριο της πολλαπλής πιστοποίησης, της μη αντίφασης, της συνέχειας και ασυνέχειας, της ομοιομορφίας

κλπ.), που μπορούν να παράσχουν μια ηθική βεβαιότητα ιστορικότητας για το μεγαλύτερο μέρος των γεγονότων που διηγούνται τα Ευαγγέλια.

Ποια τα κριτήρια αυθεντικότητας των Ευαγγελίων:

- Βασικό κριτήριο: η αναγνώριση εκ μέρους της Εκκλησίας, στην οποία παραστέκεται το Άγιο Πνεύμα. Αυτή την αναγνώριση των Ευαγγελίων την έδωσε κυρίως η πρώτη εκκλησιαστική κοινότητα κατά τον 1ο αιώνα μετά Χριστό, και επικυρωνόταν πάντοτε από την Εκκλησία κατά τους επόμενους αιώνες μέχρι σήμερα.

- Κριτήρια αντικειμενικά:

- η αποστολική τους προέλευση,
- η απόλυτη πιστότητα σε όσα ο Χριστός είπε και έκανε,
- η μαρτυρία εκείνων που ήταν αυτόπτες μάρτυρες.

Με ποια έννοια τα Ευαγγέλια είναι εμπνευσμένα από το Θεό:

«Οι θεϊκά αποκαλυμμένες αλήθειες, που περιλαμβάνονται και εκφράζονται μέσα στα βιβλία της Αγ. Γραφής, γράφτηκαν με έμπνευση του Αγ. Πνεύματος. Η αγία Μητέρα Εκκλησία, βασισμένη στην αποστολική πίστη, θεωρεί ιερά και κανονικά όλα και ολόκληρα τα βιβλία, τόσο της Παλαιάς όσο και της Καινής Διαθήκης, με όλα τα μέρη τους, επειδή γράφτηκαν με έμπνευση του Αγ. Πνεύματος (βλ. Ιω.20,31 και 2Τιμ.3,16), έχουν ως δημιουργό τους το Θεό και ως τέτοια παραδόθηκαν στην Εκκλησία. Για τη συγγραφή των ιερών βιβλίων ο Θεός διάλεξε και χρησιμοποίησε ανθρώπους με τις ιδιότητες και τις ικανότητές τους, ώστε, ενεργώντας Εκείνος μέσα τους και διαμέσου τους, να γράφουν ως αληθινόι συγγραφείς, όλα και μόνο εκείνα τα πράγματα που Εκείνος ήθελε να γραφτούν» (Β' Σύνοδος Βατικανού, Dei Verbum, 11).

Γιατί τα Ευαγγέλια διδάσκουν την αλήθεια:

Επειδή δημιουργός τους είναι ο ίδιος ο Θεός. Γι' αυτό διδάσκουν δίχως πλάνη εκείνες τις αλήθειες που είναι απαραίτητες για τη σωτηρία μας. «Επειδή λοιπόν όλα όσα γράφονται από τους θεόπνευστους συγγραφείς ή αγιογράφους πρέπει να

αποδίδονται στο Άγ. Πνεύμα, γι' αυτό πρέπει να θεωρούμε ότι τα βιβλία της Αγ. Γραφής διδάσκουν σταθερά, πιστά και αλάνθαστα την αλήθεια που ο Θεός θέλησε να καταγράψει σ' αυτά για τη σωτηρία μας. Γι' αυτό κάθε θεόπνευστη Γραφή είναι και ωφέλιμη για διδασκαλία, για έλεγχο, για επανόρθωση, για παιδαγωγή στη δικαιοσύνη, για να είναι τέλειος ο άνθρωπος του Θεού, καταρτισμένος σε κάθε καλό έργο» (Β' Σύν. Βατικανού, Dei Verbum, 11).

Ποια είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά κάθε Ευαγγελίου;

- **Ευαγγέλιο κατά Μάρκο:** Θεωρείται το αρχαιότερο από τα τέσσερα Ευαγγέλια. Έχει ένα τόνο περισσότερο αφηγηματικό: πλούσιο σε λεπτομέρειες, ζωγραφίζει με επιτυχία την Παλαιστήνη της εποχής του Ιησού. Οι παραλήπτες του έργου ήταν οι μη εβραίοι χριστιανοί, πιθανόν της Ρώμης. Συγγραφέας είναι ο Μάρκος, τον οποίο γνώριζε ο Πέτρος, αλλά αργότερα συνόδευσε τον Παύλο και το Βαρνάβα. Το Ευαγγέλιο του Μάρκου χαρακτηρίζεται από την «οδό»: το ταξίδι του Ιησού προς την Ιερουσαλήμ, προς την εκπλήρωση του πασχαλινού μυστηρίου.

- **Ευαγγέλιο κατά Ματθαίο:** Απευθυνόταν σε ένα κοινό εβραϊκής καταγωγής. Αυτό συμπεραίνεται από τη συχνότητα με την οποία αναφέρονται φράσεις της Παλαιάς Διαθήκης. Σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση, ο συγγραφέας ήταν ένας από τους δώδεκα Αποστόλους, που ονομάζεται σε κάποια σημεία Ματθαίος (ο τελώνης, εισπράκτορας των φόρων) ενώ σε άλλα Λεβί. Αυτό το Ευαγγέλιο, πλούσιο σε παραβολές και με 5 μεγάλες ομιλίες του Ιησού, ανάμεσα στις οποίες η περίφημη επί του όρους ομιλία (5,1 ως 7,29), θεωρείται γενικά ως το πλουσιότερο κείμενο ηθικής αξίας και το οποίο επί αιώνες ενέπνευσε λαούς κάθε κουλτούρας και θρησκείας.

- **Ευαγγέλιο κατά Λουκά:** Αποτελεί ένα σύνολο με τις Πράξεις των Αποστόλων. Γραμμένα από τον ίδιο συγγραφέα, παρουσιάζουν το ίδιο στυλ και έχουν τον ίδιο παραλήπτη, κάποιον Θεόφιλο, για τον οποίο δεν υπάρχουν άλλες πληροφορίες (το όνομα είναι ελληνικό και σημαίνει φίλος του Θεού). Σύμφωνα με την παράδοση, συγγραφέας είναι ο Λουκάς, σύντροφος του Αγ. Παύλου σε ορισμένα ταξίδια του. Η καρδιά

του έργου είναι η δραστηριότητα του Ιησού στην Ιερουσαλήμ, το κήρυγμα έναρξης μιας νέας εποχής, η λύτρωση του ανθρώπου και η αγάπη για τους φτωχούς.

● **Ευαγγέλιο κατά Ιωάννη:** Είναι πολύ διαφορετικό σε σχέση με τα άλλα, ακόμη και στο στυλ του. Υπάρχουν πολύ λιγότερες παραβολές, λιγότερα θαύματα, δεν γίνεται αναφορά στην ίδρυση της Ευχαριστίας, στο Πάτερ ημών, στους μακαρισμούς. Εμφανίζονται όμως νέες εκφράσεις για να υποδηλώσουν τον Ιησού (π.χ. Λόγος του Θεού). Σύμφωνα με την παράδοση ο συγγραφέας είναι ο Απόστολος Ιωάννης, ο αγαπημένος του Ιησού, συγγραφέας και της Αποκάλυψης. Ένας μεγάλος συγγραφέας του 3ου αιώνα, ο Ωριγένης, όριζε ως εξής το 4ο Ευαγγέλιο: «Το άνθος όλης της Αγ. Γραφής είναι το Ευαγγέλιο, και το άνθος του Ευαγγελίου είναι εκείνο που μας μετέδωσε ο Ιωάννης, το βαθύ και μυστικό νόημα του οποίου κανείς ποτέ δε θα μπορέσει να συλλάβει πλήρως».

Ποια χαρακτηριστικά παρουσιάζουν τα Ευαγγέλια στο σύνολό τους;

● Σχετικά με τις **πηγές**, πρέπει να τονίσουμε:

- Τη φροντισμένη αναζήτηση ιστορικών γεγονότων. Αυτό γράφει σχετικά ο Λουκάς στην αρχή του Ευαγγελίου του: «Πολλοί προσπάθησαν να συντάξουν μια διήγηση για τα γεγονότα που είναι βεβαιωμένο ότι συνέβησαν ανάμεσά μας, όπως μας τα παρέδωσαν εκείνοι που από την αρχή υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες και έγιναν κήρυκες αυτού του χαρμόσунου μηνύματος. Γι' αυτό θεώρησα κι εγώ καλό, εντιμότατε Θεόφιλε, αφού ερεύνησα όλα τα γεγονότα από την αρχή και με ακρίβεια, να σου τα γράψω με τη σειρά, για να βεβαιωθείς ότι τα όσα διδάχθηκαν είναι αυθεντικά» (1,1-4).

- Τις μαρτυρίες τις δίνουν αυτόπτες μάρτυρες, οι οποίοι έζησαν μια καταπληκτική και νέα εμπειρία με τον Ιησού.

● Σχετικά με το **περιεχόμενο** των Ευαγγελίων:

- Τα Ευαγγέλια αλληλοσυμπληρώνονται, φανερώνοντας το καθένα μερικές ιδιαίτερες όψεις της διδασκαλίας και του έργου του Χριστού.

- Όχι μόνο περιέχουν το Λόγο του Θεού, αλλά αυτά τα ίδια είναι Λόγος του Θεού: Λόγος του Θεού που έχει εκφραστεί με

λόγο ανθρώπινο. Ως έργο ανθρώπινο, τα Ευαγγέλια μπορούν να γίνουν αντικείμενο μελέτης με επιστημονικά κριτήρια (φιλολογικής και ιστορικής κριτικής), αλλά ως Λόγος του Θεού πρέπει να διαβάζονται επίσης και κυρίως με κριτήρια πίστεως.

- Ο Ιησούς Χριστός είναι το κεντρικό περιεχόμενο, το πρωταρχικό και μόνιμο δεδομένο, το αμετακίνητο κέντρο που ενώνει, δίνει σταθερότητα στα Ευαγγέλια, τα οποία είναι η πιστή ηχώ όσων είπε και έκανε ο Ιησούς. Τα Ευαγγέλια αποτελούν ένα και μόνο βιβλίο και αυτό το μοναδικό βιβλίο είναι ο Χριστός. Αυτός είναι εκείνος που μας αποκαλύπτει οριστικά τον Πατέρα με το ίδιο του το είναι, με τα λόγια και τα έργα του, με τα θαύματα, με το Θάνατο και την Ανάστασή Του, με τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος.

- Η χριστιανική πίστη δεν είναι «μια θρησκεία του Βιβλίου», αλλά ο Λόγος του Θεού, που δεν είναι «ένας λόγος γραπτός και άλαλος, αλλά ο ενσαρκωμένος και ζωντανός Λόγος» (Αγ. Βερνάρδος από το Κιαραβάλε).

- Υπάρχει ένα καλό περιεχόμενο στην παρουσίαση των κυριότερων γεγονότων της ζωής του Ιησού: ο Ιησούς παρουσιάζεται στα κυριότερα χαρακτηριστικά του, στα σταθερότερα στοιχεία της διδασκαλίας του και της συμπεριφοράς του, στις βασικές στιγμές της δημόσιας ζωής του, στην απόλυτη πρωτοτυπία και νεωτερικότητά του: «Ο Λόγος έγινε σάρκα και έστησε τη σκηνή του ανάμεσά μας, και είδαμε τη δόξα του, δόξα που ως Μονογενής Υιός έχει από τον Πατέρα, γεμάτους χάρη και αλήθεια» (Ιω.1,14).

• Σχετικά με την **ερμηνεία** των γεγονότων: Αυτή γίνεται κάτω από το φως της Αναστάσεως του Ιησού και τίθεται στην υπηρεσία της ζωής των πιστών και της Εκκλησίας. Τα Ευαγγέλια γράφτηκαν με τη βεβαιότητα ότι ο Ιησούς, που πέθανε πάνω στο σταυρό, αναστήθηκε, και επομένως είναι πάντα ζωντανός και παρών μέσα στην Εκκλησία. Όμως για να γνωρίσει κανείς τον Αναστημένο, πρέπει να απευθυνθεί στη περασμένη ζωή και διδασκαλία του Ιησού, όχι όμως απλά ως στοιχείων του παρελθόντος, αλλά για να φωτίσει, με αυτό το παρελθόν, τον Χριστό που τώρα είναι ζωντανός.

• Σχετικά με το **στόχο**, τα Ευαγγέλια:

- δεν σκοπεύουν να μας προσφέρουν μια βιογραφία του Ιησού. Οι ιεροί συγγραφείς, όπως και η παράδοση πριν από αυτούς, δεν ενδιαφέρονται να γνωρίσουν με λεπτομέρειες την περιγραφή των γεγονότων της ζωής του Ιησού. Οι λεπτομέρειες που αναφέρει το κείμενο δεν χρησιμεύουν στην χρονολογική περιγραφή του γεγονότος.

- ούτε προσφέρουν απαντήσεις σε προβλήματα ιστορικά ή επιστημονικά. Η αλήθεια την οποία μεταδίδει ο Ιησούς είναι για τη σωτηρία μας. Τα Ευαγγέλια αναφέρουν γεγονότα και λόγια του Ιησού, που θεωρούνται σημαντικά για το σωτηριολογικό νόημά τους.

- αντιθέτως, η πρόθεσή τους είναι να εκφράσουν και να διεγείρουν την πίστη στον Κύριο Ιησού. Η ευαγγελική παράδοση, επειδή μεταδόθηκε από ανθρώπους που πίστεψαν για να διεγείρουν και να θρέψουν την πίστη, γι' αυτό στρέφουν την προσοχή στο νόημα που έχουν για την πίστη αυτά τα γεγονότα. Επομένως η αλήθεια μιας διήγησης δε βρίσκεται στην ακριβή περιγραφή του γεγονότος, αλλά στο να συλλάβει κανείς το νόημα, την αξία, το μάθημα που περιέχει το γεγονός.

Ποια ενότητα υπάρχει μεταξύ Παλαιάς και Καινής Διαθήκης;

«Η Γραφή είναι μία, με την έννοια ότι μοναδικός είναι ο Λόγος του Θεού, μοναδικό και το σχέδιο σωτηρίας του Θεού, μοναδική η θεϊκή έμπνευση και για τις δυο Διαθήκες. Η Παλαιά Διαθήκη προετοιμάζει την Καινή (=Καινούρια) και η Καινή εκπληρώνει την Παλαιά: και οι δυο φωτίζουν η μια την άλλη.

Τι ρόλο παίζει η Αγ. Γραφή στη ζωή της Εκκλησίας;

Η Αγ. Γραφή στηρίζει και δίνει σφρίγος στη ζωή της Εκκλησίας. Είναι για τα τέκνα της, σταθερότητα της πίστεως, τροφή και πηγή πνευματικής ζωής. Είναι η ψυχή της θεολογίας και του ποιμαντικού κηρύγματος. Λέει ο ψαλμωδός: "είναι λυχνάρι για τα βήματά μου, φως στην πορεία μου" (Ψ.119,105). Γι' αυτό η Εκκλησία προτρέπει στη συχνή ανάγνωση της Αγ. Γραφής, διότι "η άγνοια της Αγ. Γραφής είναι άγνοια του Χριστού" (Αγ. Ιερώνυμος)» (Σύνοψη Κατήχησης Καθολικής Εκκλησίας, 22-24).

Τι είναι τα απόκρυφα Ευαγγέλια:

Από το 2ο αιώνα και μετά (επομένως σε απόσταση χρόνου από τα αφηγούμενα γεγονότα) γεννιούνται άλλα Ευαγγέλια, τα λεγόμενα απόκρυφα. Αυτά:

- γεννιούνται (π.χ. τα γνωστικά ευαγγέλια) στα πλαίσια θεολογικών ρευμάτων που θεωρήθηκαν αιρετικά από την Εκκλησία της εποχής.

- σε πολλές περιπτώσεις, σκοπό έχουν να συμπληρώσουν τα όσα δεν αναφέρουν τα 4 Ευαγγέλια για ορισμένες περιόδους της ζωής του Ιησού (ιδιαίτερα για τα πρώτα 30 χρόνια του), δίνοντας μεγάλη ελευθερία στη φαντασία και την ευρηματικότητα.

- δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις θορυβώδεις όψεις των θαυμάτων, για την παιδική ηλικία του Ιησού, για τις περιπέτειες των Αποστόλων που δεν αναφέρονται στο βιβλίο Πράξεις των Αποστόλων.

- μερικά από αυτά δεν μιλούν καν για το Θάνατο και την Ανάσταση του Χριστού.

- Για τους λόγους αυτούς, αντίθετα από τα 4 Ευαγγέλια, δεν αναγνωρίστηκαν από την Εκκλησία ως εμπνευσμένα, η οποία, μόλις γράφτηκαν, τα απέρριψε κρίνοντάς τα ως αναξίопιστα και μάλιστα βλαβερά.

- Παρόλα αυτά, είχαν κάποια επίδραση στην παράδοση και στην εικονογραφία: για παράδειγμα η αγελάδα και το γαϊδουράκι στη σπηλιά της Γέννησης και το όνομα των γονέων της Παναγίας (Ιωακείμ και Άννα) φθάνουν ως εμάς από το πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου, το πιο φημισμένο. Άλλα κείμενα απόκρυφα ήρθαν τελευταία στο φως, όπως το ευαγγέλιο του Ιούδα του Διδύμου.

- Πρέπει να θυμίσουμε ότι τα 4 αυθεντικά Ευαγγέλια γράφτηκαν πριν από τα απόκρυφα. Το Ευαγγέλιο κατά Ιωάννη, το τελευταίο από τα τέσσερα, συντάχθηκε γύρω στο έτος 90-95, πολλές δεκαετίες πριν αρχίσουν να γράφονται τα απόκρυφα ευαγγέλια.

Με ποια κριτήρια πρέπει να διαβάζουμε τα Ευαγγέλια:

1) Πρέπει κυρίως «να ερευνούμε με προσοχή τι ήθελαν πραγματικά να πουν οι ιεροί συγγραφείς και τι θέλησε ο Θεός να φανερώσει με τα λόγια τους. Για να καταλάβουμε την πρόθεση των ιερών συγγραφέων, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις συνθήκες της εποχής τους και της κουλτούρας τους, τα "φιλολογικά είδη" που χρησιμοποιούσαν τότε, τον τρόπο με τον οποίο συνήθιζαν εκείνη την εποχή να κατανοούν, να εκφράζονται, να διηγούνται» (Κατήχ. Καθολ. Εκκλ. 109-110).

2) Επειδή τα Ευαγγέλια είναι εμπνευσμένα, υπάρχει και μια άλλη αρχή ορθής ερμηνείας, όχι λιγότερο σημαντικής από την προηγούμενη, χωρίς την οποία η Γραφή θα έμενε "νεκρό γράμμα": «Η Αγία Γραφή (πρέπει) να διαβάζεται και να ερμηνεύεται με τη βοήθεια του ίδιου Πνεύματος μέσω του οποίου γράφηκε» (Β' Σύν. Βατικανού, Dei Verbum, 12). Η Β' Σύνοδος του Βατικανού δίνει τρία κριτήρια για μια ερμηνεία της Αγ. Γραφής σύμφωνη με το Πνεύμα που την ενέπνευσε: (α) προσοχή στο περιεχόμενο και στην ενότητα όλης της Γραφής, (β) ανάγνωση της Γραφής μέσα στη ζωντανή παράδοση της Εκκλησίας, (γ) σεβασμός προς την αναλογία της πίστεως, δηλαδή προς τη συνοχή των αληθειών της πίστεως μεταξύ τους.

3) Τα Ευαγγέλια πρέπει να τα ερμηνεύουμε κάτω από την καθοδήγηση του Αυθεντικού Διδακτικού Σώματος της Εκκλησίας, που είναι αρμόδιο να ερμηνεύει αυθεντικά την παρακαταθήκη της πίστεως.

«Η αυθεντική ερμηνεία αυτής της παρακαταθήκης ανήκει μόνο στο ζωντανό Διδακτικό Σώμα της Εκκλησίας, δηλαδή στον Διάδοχο του Αποστόλου Πέτρου, τον Επίσκοπο της Ρώμης, και στους Επισκόπους που είναι σε κοινωνία μαζί του. Το Αυθεντικό Διδακτικό Σώμα, το οποίο υπηρετώντας το Λόγο του Θεού απολαμβάνει το βέβαιο χάρισμα της αλήθειας, είναι επίσης αρμόδιο να καθορίζει τα δόγματα, που είναι διατυπώσεις των αληθειών τις οποίες περιέχει η θείκη Αποκάλυψη. Αυτή η αυθεντία εκτείνεται και στις αλήθειες που συνδέονται αναγκαστικά με την Αποκάλυψη» (Σύνοψη, 16).

4) Τα Ευαγγέλια πρέπει να τα διαβάζουμε λαβαίνοντας υπόψη τη σφαιρική ενότητα του θεικού σχεδίου (της θείας οικονομίας), που πραγματοποιείται μέσα στην ιστορία και το οποίο

αποκάλυψε ο Θεός με τρόπο πλήρη και οριστικό στο πρόσωπο του Μονογενή Υιού Του, του Ιησού Χριστού.

Με ποιο τρόπο να διαβάζουμε τα Ευαγγέλια;

- Πριν απ' όλα, μια ευαγγελική περικοπή διαβάζεται ως εξής: Μτ. 3,1-4 σημαίνει: βιβλίο του Ματθαίου, κεφάλαιο 3, από το στίχο 1 ως το στίχο 4.

- Μπορεί κανείς να διαβάσει τα Ευαγγέλια ατομικά ή κοινοτικά, να διαβάσει ένα ή περισσότερους στίχους (εδάφια), μια ή περισσότερες σελίδες. Αυτή η ανάγνωση πρέπει να γίνεται με προσοχή, χωρίς να υπερτηδούμε αυτό που φαίνεται δευτερεύον, ερμηνεύοντας ορθά το νόημα του βιβλικού κειμένου. Και αναπτύσσεται, με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος, ως πνευματική μελέτη, ενόραση και προσευχή.

- **Πνευματική μελέτη:** αυτό που διαβάζουμε συγκρίνουμε με τα παράλληλα βιβλικά κείμενα, και το εφαρμόζουμε στην προσωπική ζωή μας, παίρνοντας μια συγκεκριμένη δέσμευση.

- **Ενόραση:** είναι η στιγμή του στοχασμού, της σιωπής και της προσκύνησης, μέχρι να νιώσουμε τη ζωντανή παρουσία του Θεού.

- **Προσευχή:** είναι η στιγμή της δοξολογίας και της ικεσίας. Ο μαθητής του Χριστού μοιράζεται με τους άλλους αδελφούς την πίστη του και προσεύχεται με βάση αυτά που του είπε η συνάντησή του με το Θεό μέσα από εκείνη την περικοπή της Γραφής. Όλα αυτά μπορούν να συμβούν επίσης στα πλαίσια μιας λιτής κοινοτικής ιεροτελεστίας. «Η ανάγνωση της Αγ. Γραφής πρέπει να συνοδεύεται από την προσευχή, για να μπορέσει να αναπτυχθεί η συνομιλία μεταξύ Θεού και ανθρώπου» (Β' Σύν. Βατικανού, Dei Verbum, 25).

- Είναι ανάγκη να έχουμε υπόψη μας ορισμένες απαιτήσεις, για να διαβάσουμε σωστά τα Ευαγγέλια:

- Γνώση του ευαγγελικού τρόπου έκφρασης, και προσοχή στο νόημα του κειμένου, εντοπίζοντας επίσης το σκοπό, το θέμα και τη διάταξη του κειμένου. Για το σκοπό αυτό είναι ανάγκη να προστρέξουμε στα βοηθήματα για μια ορθή εξήγηση, ώστε να μην πέσομε σε αυθαίρετες ερμηνείες.

- Επανειλημμένη ανάγνωση του ευαγγελικού κειμένου για να αποκτήσουμε κάποια εξοικείωση με το συνολικό του ορίζο-

ντα. Για το σκοπό αυτό είναι χρήσιμο να συγκρίνομε ένα κείμενο με άλλα κείμενα της Βίβλου. Η ενότητα της Αγ. Γραφής, που αντιπροσωπεύει την ενότητα του σχεδίου σωτηρίας, απαιτεί να διαβάζομε κάθε περικοπή μέσα στα πλαίσια άλλων, συγκρίνοντας την με άλλες περικοπές. Την Παλαιά Διαθήκη πρέπει να τη διαβάζομε μέσα στο φως της Καινής, αλλά και την Καινή Διαθήκη να τη διαβάζομε μέσα στο φως της Παλαιάς, για να αναγνωρίζομε την «παιδαγωγική του Θεού», με την έννοια ότι την Καινή Διαθήκη δεν μπορούμε να την κατανοήσομε έξω από μια στενή σχέση με την Παλαιά Διαθήκη και με την εβραϊκή παράδοση που την μετέδιδε.

- Ανάγνωση που επικαιροποιεί: είναι ανάγκη να κάνομε επικαιρο στο σήμερα το βιβλικό κείμενο. Μέσα από την ανάγνωση του παρελθόντος, το Αγ. Πνεύμα μας βοηθά να διακρίνομε το νόημα που δίνει Εκείνος στα προβλήματα και τα γεγονότα του καιρού μας, καθιστώντας μας ικανούς να διαβάζομε τη Βίβλο με τη ζωή και τη ζωή με τη Βίβλο.

- Προσοχή στα νοήματα της Αγ. Γραφής και επομένως των Ευαγγελίων.

Ποια τα νοήματα της Αγίας Γραφής:

«Σύμφωνα με αρχαία παράδοση, μπορούμε να διακρίνομε δύο νοήματα της Αγ. Γραφής: το κατά γράμμα νόημα και το πνευματικό. Το δεύτερο διαιρείται σε αλληγορικό, ηθικό και αναγωγικό. Η πλήρης εναρμόνιση των τεσσάρων νοημάτων εξασφαλίζει, στη ζωντανή ανάγνωση της Γραφής μέσα στην Εκκλησία, όλο της τον πλούτο.

● **Το κατά γράμμα νόημα.** Είναι αυτό που σημαίνουν τα λόγια της Γραφής, και το οποίο βρίσκομε με την εξήγηση η οποία ακολουθεί τους κανόνες της ορθής ερμηνείας. "Όλα τα νοήματα της Αγ. Γραφής βασίζονται στο κατά γράμμα νόημα".

● **Το πνευματικό νόημα.** Επειδή υπάρχει ενότητα στο σχέδιο του Θεού, όχι μόνο το κείμενο της Γραφής αλλά και η πραγματικότητα και τα γεγονότα για τα οποία μιλάει, μπορούν να αποτελούν σημεία. Το πνευματικό νόημα περιλαμβάνει:

1) **Το αλληγορικό νόημα.** Μπορούμε να φθάσομε σε μια βαθύτερη κατανόηση των γεγονότων εάν αναγνωρίσομε ότι αυτά παίρνουν νόημα με το Χριστό. Έτσι η διέλευση της Ερυ-

θράς Θάλασσας είναι σημείο της νίκης του Χριστού και επομένως σημείο του Βαπτίσματος.

2) **Το ηθικό νόημα.** Τα γεγονότα που διηγείται η Γραφή μπορούν να μας οδηγήσουν να ενεργούμε ορθά. Γράφτηκαν «για νουθεσία μας» (1Κορ. 10,11).

3) **Το αναγωγικό νόημα.** Μπορούμε να δούμε ορισμένες πραγματικότητες και ορισμένα γεγονότα μέσα στο αιώνιο νόημά τους, το οποίο μας οδηγεί προς την Πατρίδα μας. Έτσι η Εκκλησία πάνω στη γη είναι σημείο της ουράνιας Ιερουσαλήμ.

Ένα μεσαιωνικό δίστιχο συμπυκνώνει πολύ καλά αυτό που σημαίνουν τα τέσσερα νοήματα: Η ανάγνωση διδάσκει τα γεγονότα, η αλληγορία τι πρέπει να πιστεύουμε, το ηθικό νόημα τι να κάνουμε, και η αναγωγή πού να τείνομε» (Κατήχ. Καθολ. Εκκλ. 115-118).

Raffaello Martinelli, Εφημέριος της Βασιλικής των Αγ. Αμβροσίου και Καρόλου, στη Ρώμη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- *Β' Σύνοδος του Βατικανού: Dei Verbum.*
- Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας (Κ.Κ.Κ.), 74-141.
- Σύνοψη της Κ.Κ.Κ., 11-24.

ΕΚΔΟΣΗ

**«Ενοριακές Καμπάνες», Σύρος
«Τηνιακά Μηνύματα», Τήνος
«Συνάντηση», Κέρκυρα**

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2008